

TRGOVSKI TOVARIŠ

LETO XXIX 1 9 3 2 ŠTEVILKA 4

Dr. L. L. BOEHM

PREHOD ANGLIJE K ZAŠČITNO-CARINSKEMU SISTEMU

Pred kratkim je šla po vsem svetu vest, da namerava Anglija zapustiti svoj že tradicionalni gospodarsko-liberalni sistem in prestopiti v krog zaščitnocarinskih držav, oziroma izmenjati princip svobodnocarinske politike s principom večje ali manjše zaščite domače produkcije potom carin.

V času, ko nam vsa velika ekonomska zborovanja, ki so se začela vršiti kmalu po sklepu Versailleskega miru in ko so zborovala v različnih mestih sveta, najtopleje priporočajo opustitev zaščitnocarinskega sistema in povratek k svoječasnemu (akoravno ne dolgo trajajočemu) skoraj splošnemu liberalnemu sistemu, oziroma posnemanje angleškega liberalnega sistema (četudi z modifikacijami), v času, ko še neposredno pred svojo smrtjo dvigne stari borec za svobodo trgovine na kontinentu, nemški učenjak Lujo Brentano še zadnjikrat svoj glas, kateri izzveni kot nekako oporoka za bodočnost, da namreč ni rešitve za bolno Evropo in za bolni svet, dokler se ne vrne k liberalnemu gospodarskemu sistemu, v tem trenutku tedaj pa prihaja iz Anglije vest, da je preokret v Angliji stopil v odločilno fazo in da je Anglija odločena kreniti po istih gospodarskopoličnih potih, po katerih hodi že nekaj desetletij evropski kontinent, važne izvenevropske države (USA in Japonska) ter vsi angleški dominijoni (ki imajo poleg ohlapne imperijalne zveze z materinsko zemljo Anglijo absolutno svobodo sklepati na lastno roko trgovske pogodbe v kateremkoli smislu). Kakor rečeno, odločilni korak angleške »Labour« vlade, v kateri tudi sedi stari svobodnotrgovsko orijentirani Philipp Snowden, je napravil **najmočnejši vtis**, kateri pa strokovnjakom ni prišel popolnoma nepričakovano, akoravno so bili kolikor toliko presenečeni nad **brzo izvedbo**, dočim je bil ostali (ne direktno gospodarski) svet, ki ima pa vendar smisla za gospodarske zadeve, naravnost konsterniran, ker se je nehote zavedel, da vsebuje ta ukrep angleške vlade težke posledice za mednarodno trgovino in vsled tega tudi za produkcijo. Predvsem je nemška javnost pravilno razumela ta korak. Nemčija se zaveda, da ji bo posihmal uvoz v Anglijo otežkočen, v nekaterih panogah pa celo onemogočen. Še hujše pa znajo postati posledice za nemški eksport, ako prodre ideja imperijalne gospodarske federacije, ki bi obdajala celokupni britanski imperium (materinsko zemljo, kolonije in dominijone) z enakomernim zaščitnocarinskim zidom. Razen Anglije je zgrabilo to vznemirjenje tudi druge kontinentalne države, ter v Ameriki USA, posebno pa one, ki so dobavljale do sedaj Angliji en

del potrebnih industrijalnih proizvodov, kojih uvoz v Anglijo bi bil sedaj ogrožen. (Kot ena prvih držav se je tozadevno oglasila Švica, ki eksportira marsikatere industrijalne proizvode v Anglijo, ki jih v bodočnosti ne bode mogla drugače izvažati, kot pod visokimi carinami ali pa sploh ne, osobito ako preide Anglija — ravno v okrilju zaščitnih — tozadevno vzgojevalnih carin k lastnemu proizvajanju tudi v onih panogah industrije, katere je do sedaj kolikor zanemarjala.)

V boljše razumevanje te navedbe naj služi dejstvo, da visoko industrijalna Anglija ni izdelovala vseh industrijalnih predmetov, ker je, **držeč se liberalnodoktrinarnega načela, da naj vsaka država to izdeluje, za kar je v prvi vrsti usposobljena**, v istini zanemarjala kultiviranje nekaterih panog industrijske produkcije, **ker ji je tozadevni uvoz iz tujine bolj konveniral**. Sedaj bo to vse drugače postalo in bodo kontinentalni (in izvenevropski) industrijalni predmeti ali podvrženi visoki carini, tedaj dražje, tedaj težje prodajljivi ali pa celo izključeni z angleškega trga, ako bo carina še poskočila, kar je pričakovati. Nervoznost industrijalnih eksportnih držav je tedaj razumljiva. Nas seveda zanima, kakšen vpliv bo imel ta preokret direktno ali indirektno za Jugoslavijo. Naši trgovski stiki z Anglijo niso posebno veliki, na vsak način pa je naš saldo v trgovskem prometu z Anglijo pasiven in sicer za preko 300 milijonov dinarjev, ker več uvažamo iz Anglije kakor pa tjakaj izvažamo. Vendar nas pa tudi nove carinske postavke ne tangirajo direktno, ker za nas pri izvozu v Anglijo pridejo samo agrarni proizvodi in pa nekatere industrijske sirovine v poštev, predmeti, ki **po novi tarifi niso podvrženi carini**.

Seveda je pa pričakovati, da bodo kontinentalne eksportno-industrijske države morale spremeniti smernice produkcije, trgovine, eksporta in cen, ravno z ozirom na spremenjeno situacijo, bodisi v smislu znižanja ali zvišanja cen svojih eksportnih predmetov. Na vsak način bo vsled uvedbe angleških uvoznih carin tudi naša država vsaj **indirektno** ugodno ali neugodno tangirana, kar se bo kmalu občutilo.

Pri tej priliki pa moramo tudi omeniti, da so vsi naši listi v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani, bodisi strokovni listi ali pa dnevnik tem novim angleškim carinam posvetili svojo pažnjo in v številnih člankih in razpravah skušali zbuditi zanimanje za nove angleške carinske postavke tudi pri širšem občinstvu, ki ima kolikor toliko že precej zanimanja za gospodarske dogodke.

V boljše razumevanje tega velevažnega, morda celo gospodarsko usodnega koraka angleške vlade hočemo v kratkem orisati **razvoj vprašanja svobodne trgovine**, odnosno zaščitne carine na Angleškem. Angleži so bili prvi, ki so uvedli v prakso nauke ekonomskega liberalizma, v smislu fiziokratov, posebno pa po načelih klasične šole in to v prvi vrsti glede **ene glavnih doktrin gospodarskega liberalizma, namreč svobodne trgovine**. Seveda prehod iz že stoletja starega poprejšnjega (navidega in zavednega) merkantilizma ni bil ne lahek, ne uren. Trajalo je decenije, da je Angleška zapustila načelo merkantilizma in se okrenila k svobodni gospodarski politiki. Tozadevno bi zamogli razlikovati štiri faze:

1. prehod od strogega, deloma prohibitivnega zaščitnega sistema, k sistemu zmernih zaščitnih carin (ali Canning-Huskissonova doba 1820—1832);

2. svobodnotrgovinska reformatorična doba (ali epoha Cobden-Peel 1832—1860);

3. doba svobodnotrgovinskih pogodb (ali epoha Cobden-Gladstone 1860—1878);

4. doba pojavov, stremečih po ponovni uvedbi zaščitnih carin od leta 1878 naprej.

Ta zadnja faza je zvezana z imeni Delke, Froude, Seely, predvsem pa Rhodes in Chamberlain ter različnimi poznejšimi udruženji, ki nimajo tako markatnih osebnosti, kakor so zgoraj navedene, ki so pa vse edine v tem, da se mora v smislu:

1. imperijalizma,

2. tesnejše spojitve materinske zemlje z dominijoni tudi izvršiti,

3. temeljita preosnova državne trgovske politike v smislu preorijentacije od liberalnega do zaščitnocarinskega sistema.

V svrhu boljšega razumevanja gornjih števil in imen bodi navedeno, da ravno letos poteka stoletje, odkar je začela Anglija energično pristopati k sistemu liberalizma. Nadaljna odločilna leta: 1846 (odprava žitnih carin), 1849 ukinjenje zloglasne navigacijske akte iz leta 1651; 1853 in 1860 pa pomenijo uvedbo Gladstonovih carinskih (finančno-fiskalnih) tarifov in pa začetek cele vrste svobodno-trgovinskih pogodb s svojimi konvencionalnimi tarifami in pa s karakteristično klavzulo največje ugodnosti. Najvažnejšo vlogo v tej dobi igrajo: Neumorni liberalni agitator in politik R. Cobden, R. Peel in pa veliki državnik W. E. Gladstone. Tem trem možem predvsem se ima Anglija zahvaliti, da je zapustila tabor zaščitno-carinskega sistema in prešla brezpogojno v tabor gospodarskega liberalizma. Uspehi so bili sijajni, nepričakovani, naravnost edinstveni — za Anglijo! Ne pa za kontinentalne države, ki so — slepo posnemajoč angleški vzgled — tudi počasi prehajale do liberalnih zunanjetrgovinskih sistemov, večkrat brez pravega temeljitega presojevanja, ali se dajo načela angleške zunanje trgovske politike kar slepo in brez kritik tudi na kontinentu uvesti ali ne. Posledice niso izostale. Dočim je angleško gospodarstvo cvetelo, je zašlo kontinentalno v take neprilike, da se je vedno bolj in vsestransko utemeljilo naziranje, da ni dobro tudi za kontinent, kar je za Anglijo dobro, posebno pa, da liberalni princip ni nepobitna dogma, ali celo kak prirodni ali ekonomski zakon, temveč sistem zunanje gospodarske politike, ki ima svojo opravičenost delno, časovno in lokalno. Ne pripada pa temu sistemu trajna vrednost. Ko se je tedaj koncem sedemdesetih let prejšnjega stoletja pokazalo, da princip svobodne trgovine, katerega so priporočali angleški glasniki vsemu svetu kot edini lek iz vseh ekonomskih težkoč; ko so v deželah izven Anglije (razen maloštevilnih manj pomembnih in čisto agrarnih držav) povsod spoznali, da je princip svobodne trgovine ideal, seveda lep, toda nedosegljiv ideal, tedaj so navdušeni propagatorji gospodarskega liberalizma na evropskem kontinentu polagoma umolknili; prisililo pa jih je k temu dejstvo, da je angleška industrija uničila ali vsaj nevarno ogrožala porajajočo se **kontinentalno industrijo**, dočim je svoboden uvoz tujega žita zadal **smrtni udarec kontinentalni agrarni produkciji**. Prodirati začne načelo, da mora (v smislu naukov Fr. Lista) stopiti na mesto medlega, zabrisanega nadnarodnega **kosmopolitizma** krepak **nacijonalizem**, ki se ne javlja samo v povdarjanju svoje narodnosti, v stremljenju, da zadobi tej narodnosti

večji ugled in spoštovanje, temveč da se nacionalne države **tudi gospodarsko osamosvojijo** in s tem postanejo več ali manj neodvisne od tujih nakupovalnih trgov.

V tem stremljenju po lastni nacionalni državi politični in posebno gospodarski osamosvojitvi jih je podpiralo tudi opazovanje, da gospodarski liberalizem ni donesel onih plodov, katere je obetal; niti v Angliji sami ni bil dosežen cilj, ker se je pokazalo dejstvo, da so pač v Angliji maloštevilni reprezentanti te države nečuvveno obogateli, dočim je narod v svojih širokih delavskih plasteh obuboževal. (Ne smemo pri tem tudi pozabiti, da je bila tedaj doktrina gospodarskega liberalizma asocijalna, da takorekoč negacija socijalnega čustvovanja.)

Argumentacije, ki so pobijale kontinentalni (gospodarski) liberalizem, ne bomo tukaj podrobneje raziskavali, temveč gre nam v prvi vrsti za to, da skušamo razumeti pokret, ki je nastal od nekega časa sem v Angliji sami, v smislu popolne odvrnitve od liberalnega sistema in nadomestitve tega — lahko rečemo — tradicionalnega angleškega sistema z zaščitno-carinskim sistemom, ki je na evropskem kontinentu (razen Norveške, Danske, Holandske, Belgije, nekaterih balkanskih držav in deloma Švice) zavladal od leta 1879 naprej in deloma še danes vlada obenem pa — navzlic vsem nasprotnim nasvetom narodno-ekonomskih teoretikov kakor tudi praktikov — zavzema vedno strožje forme.

Medtem namreč, ko so — kakor že omenjeno — eno desetletje nazaj najrazličnejše korporacije, udruženja, konference, kongresi itd. kategorično priporočali zopetni povratek k liberalizmu kot edini lek iz težke gospodarske krize, v kateri se svet nahaja, medtem, ko so ravno zelo merodajni angleški krogi prikazovali »free trade« ponovno kot rešilno sredstvo v svrhu omiljenja svetske krize, se je polagoma in na tihem v isti Angliji izvršil nečuvven preokret, ki je končno dovedel do zmage.

S prvim marcem tega leta opusti Anglija svoj 100 letni liberalni princip in se poda v krog onih držav, ki so že pred več kot 50 leti zapustile liberalizem in se nagnile na zaščitno-carinsko stran. Anglija zapusti zastavo gospodarskega liberalizma. Že od leta 1914, ko je izbruhnila svetovna vojna, se je svet privadil takorekoč vsemu. Vse, kar je bilo in kar je navidezno neomajljivo stalo, se je zrušilo. Države, institucije, sistemi, naziranja, prepričanja itd. Sedaj pa prihaja vse to gospodarsko presenečenje, ki ga teoretiki in praktiki gospodarstva po pravici označujejo kot enega najvažnejših dogodkov in preobratov v gospodarskem življenju v zadnjih 100 letih. Anglija vstopa v krog zaščitno-carinskih držav. Posledice so nedogledne. (Zaključni članek sledi)

Dr. VINKO ŠARABON

NOVA PETLETKA V RUSIJI

Nekateri pravijo, da se je prva petletka dobro obnesla, drugi pravijo, da se ni. Poiskali smo o tem predmetu nekaj prav dobrih sestavkov in jih podajamo tukaj našim bravcem.

Med najboljšimi poznavalci ruskih razmer je pač inženier Nikolaj Bas-sèhes, ki živi stalno v Moskvi in pošilja od tam poročila raznim listom Zapadne in Srednje Evrope, zlasti dunajski »Neue Freie Presse«. O stvari in o novi petletki v Rusiji poroča sledeče:

»Gospodarstvo Sovjetske Rusije nam nudi nedovršeno sliko, polno nasprotstev. Obrisi velikanskih podjetij, novih mest in velikih električnih naprav prekrivajo znake stiske, pomanjkanje živil, težkoče pri nabavi surovin, stalno vrednotno krizo. Izgradba petletnega načrta se vrši na tipično ruski način. Peter Veliki je zgradil v relativno zelo kratki dobi v še srednjeveški deželi brez vsake tehniške ali obrtne preteklosti in zraven še na močvirnem svetu za tedanje pojme moderno mesto in je izgradil sistem kanalov, ki je še danes vzoren. Rusija v dobi Aleksandra III., skrajno reakcionarna, je zgradila najdaljšo železnico sveta, veliko sibirsko progo. Kljub temu je pa preteklost obstojala naprej. Tako je tudi v petletnem načrtu nekaj vseskoz ruskega.

Okoli Magnitogorska v Uralu nastaja na doslej nedotaknjeni zemlji mesto bajne fantastičnosti. Prvi tovarniški dimniki že puhajo. Nepregledno je gradbeno ozemlje elektrarne »Djeprostroj«, ene največjih na svetu. Iz borne avtomobilne naprave bankirja Rjabužinskega v Moskvi je nastala tovarna, moderna do zadnjega vijaka, tehniško tako organizirana, da bi je bil tudi Ford vesel. In pri vsem tem pomanjkanje na vseh koncih in krajih, in ruski človek ostane takšen, kakršen je bil.

Produksijske številke, ki jih priobčuje rusko časopisje, gredo skokoma v višino. Preračunjena na cene leta 1926 je imela industrijska produkcija Rusije v preteklem letu 1931 vrednost nad 27 milijard rubljev in naj doseže v tekočem letu 37·5 milijard. Pa te številke se morajo razumeti po rusko, ne po evropsko. Če prenesemo merilo zahtev Zapadne Evrope na rusko produkcijo, bi se ruske produksijske številke pač znatno skrčile. Prav tako tudi ruska produktiviteta dela še nikakor ne nudi tega, kar bi od tako modernih naprav pričakovali. Sama na sebi ni industrializacija, ki jo preživlja Rusija v zadnjih treh letih, nič novega. Kajti že od preteklega stoletja dalje se vrši v Rusiji nepretrgan proces industrializacije. Bil bi tudi čudež, če bi 160 milijonski narod, živeč na ogromnem ozemlju, bogatem na vseh zemskih zakladih, za večne čase ostal izključno agraren.

Kar pa boljševidem pri tej industrializaciji posebej namerava, je socialna pregrupacija Rusije. V najkrajši dobi, v štirih letih, naj bi postala industrija v narodnem gospodarstvu gospodujoča, naj bi bila temelj režima, gospodarski inštrument za politično vladno nad milijonskim kmečkim prebivalstvom. V industriji sami zopet naj se da prednost težki industriji, trdnjavi boljševiške industrije, temelju gospodarske neodvisnosti dežele. V produkciji ruskega narodnega gospodarstva je imela leta 1913 industrijska produkcija 42·1 odstotkov, leta 1930 že 58·7 odstotkov in lani 63 odstotkov.

Zdi se torej, da je postala Sovjetska Rusija industrijska dežela. Če pa razmere malo bolj natančno motrimo, pridemo do drugih zaključkov. Dočim so oficijelne cene industrijskih produktov določene z večkratnim zneskom predvojnih cen, so ostale državne nakupne cene za poljedelske produkte približno na predvojni višini. To se javi seveda v zaključnih številkah produkcije. Dočim so industrijo forsirali, je doživelo poljedelstvo opetovane krize. Ravno produkcija poljedelstva se trenutno ne da prav nič pregledati. Ker je pridelovalna zemlja večja kot je bila pred vojno, moremo misliti, da je tudi produkcija žita večja, čeprav ne gre vzporedno s potrebo. Vsi drugi poljedelski produkti so pa brez dvoma zelo nazadovali, tako oni živinoreje, vrtnarstva itd. Vsekakor se more reči, da je

gospostvo industrije samo umetno in začasno in da morajo bližnja leta prinesiti izenačenje.

Mnogo realnejše so številke, ki se tičejo razmerja med produkcijo takozvane težke in nadalje predelujoče industrije. Na vsej industrijski produkciji je bila leta 1928/29 udeležena težka industrija s 44 odstotki, leta 1931 s 49,6 odstotka, in letos naj premog, železo, nafta in stroji znašajo 52,2 odstotka skupne produkcije. Kljub temu, da naj se v zadnjem letu petletke forsira industrija, ki producira konsumna sredstva, pride od 12 milijard industrijskih investicij tega leta še zmeraj 9,2 milijarde na težko industrijo. Tudi tukaj tako razmerje ne more ostati trajno. Jasen znak temu je splošno pomanjkanje blaga.

Predvsem se je izgradba industrije izvršila na škodo popolnoma uničene domače obrti in rokodelstva, ki sta imela v predvojni dobi odlično vlogo v preskrbi prebivalstva. Večini ruskega prebivalstva je dajala domača obrt obleko in čevlje, poljedelsko orodje in celo nože in žeblice za stavbe. Danes je pa kmet, ki lan in volno doma predela, namesto da bi jo državi oddal, občutno kaznovan. Domača obrt se smatra za sovražnico države. Uničenje domače obrti je eden od vzrokov velikega pomanjkanja blaga.

Še eno leto bo trajalo, preden bo prva petletka zaključena. A tudi potem še ne bomo mogli izreči končne sodbe, kajti vse se preliva. Temeljne industrije ne morejo naprej. V prvi petletki je bilo za zadnje leto — torej za tekoče leto 1932 — določenih 17 milijonov produkcije litega železa; in lani je znašala produkcija ravno 5 milijonov ton. Program so skrčili in hočejo v četrtem letu petletke — formalno v zadnjem — doseči maksimalno 10 milijonov ton. Industrializacija je bila v teku zadnjega leta sploh skrčena. Vse sile so osredotočili na izgradbo 518 najvažnejših že pričetih del, in govori se, da so ta izgradbeni program še bolj skrčili. Omejitvev industrijskega izgradbenega delovanja se vidno opaža.

V splošnem so vzeli za prvi petletni načrt multiplikator štiri; to se pravi: ruska industrijska produkcija naj bi se v petih letih počtvorila. To je seveda le surova številka, in poznejša leta naj kvaliteto produciranega blaga izboljšajo. To, kar je v drugi petletki že danes vidno, je njena razmerna skromnost. Še pred par leti so govorili, da bo — če ostanemo kar pri surovem železu — v zadnjem letu druge petletke produciranih 55 milijonov ton. Sedaj govori program le o 22 milijonih, kar je še zmeraj zelo veliko. Ne glede na številke — recimo na 25.000 do 30.000 km novih železnic, kjer se program stare petletke prav za prav raztegne na novo petletko — vidimo, da je bil za drugo petletko vzeti multiplikator dve in tri, in sicer dve ter dve in pol za težko industrijo in tri za konsumno blago. A kljub tej relativni skromnosti je skepsa kolikor toliko opravičena.

Jasno se vidijo momenti onemoglosti. Gre za to, da potrebujejo nove industrije vrsto let, preden gospodarstvu kaj koristijo. Čas se mora na kakšen način premostiti. In to je težko. Tudi pomanjkanje kvalificiranih delavcev postaja zmeraj občutnejše. Pospešuje se tehniški pouk. A tudi tukaj je treba časa, preden pokažejo ukrepi uspeh. Razmeroma lažje je, da pripeljemo stroj v deželo, kot pa da postavimo človeka k stroju.

V dopisu na »Prager Tagblatt« navaja Bassèches nekaj podrobnosti o drugi petletki. 17 milijard sedanjih KW-ur v električnih centralah naj se do leta 1937 dvigne na 100 milijard. V prvi petletki pričeti »Dnjeprostrój« bo v drugi petletki dograjen in druge elektrarne tudi. To je torej ono,

kar bi bil moral izvršiti že prvi petletni načrt. Namesto 90 milijonov ton premoga v letu 1932 bodo producirali premogovniki leta 1937 že 250 milijonov ton, produkcija nafte bo dvainpolkrat do trikrat tako velika kot je sedaj. Lito železo smo že omenili. Glede »lahkih« industrij, tistih, ki producirajo konsumna sredstva, se ne navaja nikakih števil. Tudi zagotovilo, da bo na koncu nove petletke prišlo trikrat toliko blaga na glavo posameznika kot ga pride sedaj, nam ne pové dosti, ne glede na to, da je ta načrt skromen. Tudi če bi se dalo to doseči, bi bila blagovna lakota in blagovna pičlost še zmeraj tako velika, da bi bil splošni življenjski standard daleko pod onim najbolj ubožne evropske države.

Čeprav sovjetski diktat interesna nasprotstva prikriva, se mora vendar reči, da interesna nasprotstva dežele proti mestu še nikdar niso bila tako ostra kot so sedaj. 60 odstotkov obdelane zemlje je kolektivirane, ostalih 40 odstotkov pride na vrsto v letih 1932/33. A pravi problem kolektiviranja se šele pričinja. Kolektivna gospodarstva morajo prav tako kot posamezni kmet plačati sicer majhen zemljiški davek, a morajo tudi večji del pridelkov prodati po državni ceni. Razlika med državno in tiho-tapsko ceno je tako velika, da pomeni oddaja žita, sočivja in živine v praksi toliko kot velik davčni dodatek, ki ga mora plačati poljedelstvo. S tem je povedano, na čigave stroške se industrializacija vrši. Kmet je dobil pred vojsko za 1 pud (16 kg) pšenice 6 do 8 metrov katuna, danes dobi za isto količino največ 3 metre, a še te le v slučaju, če dobi katun po državni ceni. A za državno ceno dobijo kmetje v primeri s potrebo izredno majhno količino. Zvišana državna cena »komerčna cena«, je 2 rublja za 1 meter katuna; torej ne dobi kmet za 1 pud žita niti cel meter katuna. Ta majhni zgled nam kaže razliko v cenah, ki je izraz nerazmernosti v blagovnem obtoku. Položaj kmetijstva se v sedanji obliki ne more vzdržati; tu je problem razrednih nasprotstev močnejši kot je bil kdaj prej. Uničeni niso samo »kapitalisti«, temveč tudi mali kmetje. Pri tem pa razredi v mestu še zmeraj obstojajo. Začela se je nova delitev; za interesno skupnost ni merodajna lastnina, temveč razmere v državnem in produkcijskem aparatu.

I. KAISER

SREDNJA EVROPA

Vse evropsko gospodarsko in politično obeležje poslednjih tednov je usmerjeno na obširne debate in razprave o srednjeevropskem gospodarskem sporazumu in novi organizaciji podonavskih držav, ki jih vodi Francija, kot iniciatorica tega vsekakor velevažnega evropskega problema. Z velikim zanimanjem zasledujejo politični, pa tudi gospodarski krogi to akcijo za obnovo Evrope, ki se smatra kot nekako ustvarjenje velikega Briandovega ideala.

Težka gospodarska kriza je v Evropi brezdvomno najtežje zadela podonavske države, ki so v najtežavnejših časih organizirale svoje edinice in se vsa leta, radi pomanjkanja trdnih gospodarskih in finančnih temeljev in drugih vzrokov, neprestano borile z ogromnimi gospodarskimi in finančnimi težkočami. Finančne težkoče, osobito jugovzhodnih evropskih držav izvirajo v poslednjem času zlasti iz zmanjšanega priliva inozemskih

kreditov; kot posledica prihaja v poštev padanje cen sirovin in agrarnih proizvodov, radi česar je njihova zunanja trgovina pasivna; vzrok so nadalje izčrpane zaloge deviz in zmanjšanje dohodkov državnih financ, ki upadajo kljub štednji.

Velike države, ki imajo v podonavskih državah svoje politične, finančne in gospodarske interese in ki imajo v teh državah investiranega in v posojilih naloženega mnogo kapitala, so končno uvidele, da so ob težkem položaju, ki ga preživljajo te države, tudi njihovi interesi ogroženi ter da je radi tega sanacija teh držav eden izmed važnih faktorjev, ki bi mogel imeti na nadaljnji potek evropske gospodarske, pa tudi politične situacije velik vpliv. — Za kaj gre?

Francoski ministrski predsednik Tardieu je poslal velesilam, Angliji, Nemčiji in Italiji memorandum s sledečimi predlogi:

1. z ozirom na težko gospodarsko krizo in finančno situacijo Avstrije in Ogrske je francoska vlada mišljenja, da naj velesile pozovejo pet srednjeevropskih držav v zmislu sklepov finančne komisije društva narodov na gospodarsko sodelovanje in zблиžanje na bazi preferencialnih sporazumov, ker se želi drugačna organizacija teh pet srednjeevropskih držav;

2. francoska vlada je mnenja, naj se te države najprej razgovore med seboj o morebitnem sporazumu in potem navežejo stike z velesilami;

3. če pride med srednjeevropskimi državami do sporazuma, potem je potreben sporazum z velesilami za izvedbo sporazuma;

4. če se doseže obojestranski sporazum, je francoska vlada z ostalimi velesilami pripravljena, da dá finančna sredstva sredneevropskim državam za njihovo rekonstrukcijo.

Velesile naj bi torej po predhodnem sporazumu med seboj in sporazumom med srednjeevropskimi državami ustvarile temelj bodočemu podonavskemu bloku.

Ta predlog francoskega ministrskega predsednika je izzval pred kratkim v Londonu vršečo se konferenco zastopnikov štirih velesil, ki naj bi ustvarila načelni sporazum med velesilami radi finančne pomoči srednjeevropskim državam in zasnovala načrt te akcije.

Toda, rekli smo že, da imajo velesile v srednjeevropskih državah svoje finančne, gospodarske, zlasti pa tudi politične interese, da vlada med njimi rivaliteta za nadmoč in vpliv v srednji Evropi. A tudi med velesilami samimi ni političnega zaupanja, pa je povsem naravno, da se je predlog o tej za vso Evropo nadvse važni gospodarski akciji prenesel na politično polje. Da vladajo med velesilami politični momenti pri reševanju tega problema znatno vlogo je pokazala londonska konferenca sama, ki pa svojega dela doslej sicer ni končala in stališče velesil ni končnoveljavno razjasnjeno in definitivno. — Zgleda, da sta med velesilami dve skupini, — Francija in Anglija, kot mogočna finančnika, Nemčija in Italija, ki hočete obdržati neokrnjene gospodarske vezi s srednjeevropskimi državami, — Anglija se zavzema za sodelovanje Nemčije, Italija pa za sodelovanje Bolgarije.

Treba pa je, da se ta akcija, ki bi pomogla narodom srednjeevropskih držav iz gospodarske stiske, predvsem depolitizira. Z veliko napetostjo pričakujejo narodi Srednje Evrope poteka in uspeha te akcije, ki stoji, kakor kaže, na rahlih tleh gospodarske uvidevnosti in ki se more na mah razbiti ob političnih nasprotjih.

Težka pa je v tej akciji vsekakor tudi vloga držav Srednje Evrope. Jugovzhodne podonavske države, izčrpane v silnih gospodarskih naporih, kličejo po nujni pomoči. Z zlatom napolnjeni tresorji zapadnega sveta so se jim zaprli. Tarejo jih milijarde dolarjev znašajoči inozemski in notranji dolgovi, ki jim črpajo vse gospodarske moči; saj znašajo inozemski dolgovi Avstrije 435, notranji 36, skupaj 471 milijonov dolarjev. Inozemski dolgovi Ogrske 480, notranji 25, skupaj 505 milijonov dolarjev; inozemski dolgovi Češkoslovaške 420 in notranji 700, skupaj 1120 milijonov dolarjev; inozemski dolgovi naše države 760, notranji 100, skupaj 860 milijonov dolarjev. — Samo obresti znašajo letno 83 milijonov dol. — Pri vsem tem pa je agrarna kriza obubožala narode, ki so izgubili kupno in gospodarsko moč.

Zato ob tem težkem položaju med državami srednje Evrope ne morejo prevladovati politični momenti, kajti srednjeevropske države potrebujejo nujne pomoči, a ta bo možna le tedaj, če nastopi splošno pomirjenje, kar pa je možno doseči zopet le ob največji solidarnosti v gospodarskih vprašanjih.

Težke prilike v Srednji Evropi pa so brezdvomno tudi plod obče razrvanih političnih in trgovinskih odnošajev v Evropi. So tu vsekakor tudi vzroki neusmerjene mednarodno trgovinske in gospodarske politike.

Evropa je porazdeljena v glavnem v dva dela: zapadni del, z močnimi, na stari tradiciji in kapitalu slonečimi industrijskimi državami in vzhodni, odnosno jugovzhodni del, ki je evropska žitnica, slab na kapitalu, brez starih gospodarskih tradicij in nov po svoji državni tvorbi. — Je v tem gospodarskem stanju velika razlika, ki se je morala izoblikovati v težki depresiji, zlasti jugovzhodnih držav.

Veleindustrija severnih in zahodnih držav je iskala trgov v tem predelu, gospodarsko in finančno se je zasidrala v marsikatero izmed jugovzhodnih držav.

Evropo prekašajoči tehnični razvoj v prekomorstvu je zatrl evropski industriji marsikatero tržišče, pa so evropske industrijske države z vsem političnim in finančnim vplivom iskale odjema v agrarnih, na industriji nerazvitih državah jugovzhoda, kakor nekdanj Nemčija s svojo parolo: Drang nach Osten! Izkoristiti politično in gospodarsko nesolidarnost in mlačno delavnost vzhoda!

In prišel je jugovzhod s svojimi agrarnimi pridelki na zapad in sever. Niso ga poznali — in monstrum je, da so industrijske države krile svoje potrebe na poljedelskih pridelkih v pretežni meri v prekomorstvu in s tem odtegovalе možnost agrarnega razvoja srednjeevropskih držav.

Trgovinske bilance jugovzhodnih držav kažejo ogromne deficitne postavke uvoza, — skromne pa so aktivne postavke izvoza. — Tako stanje in pa avtarkične tendence industrijskih držav, ki so izzvale ovire v izvozu poljskih pridelkov, so morale privedi, osobito jugovzhodne evropske države, v sedanji težavni položaj. Pomanjkanje kapitala v podonavskih državah je tudi oviralo razvoj industrije; pa radi obvez, ki so jih agrarnim državam narekovale industrijske države za kompenzacijo uvoza agrarnih proizvodov, tudi industrijsko-carinska zaščita ni dosegla posebnih pozitivnih uspehov.

In posledica take neusmerjene evropske gospodarske politike, nepravilne porazdelitve dela in zanemarjanja načela medsebojne podpore, je morala prinesiti za Srednjo Evropo definicijo, ki se izraža v prezadol-

ženosti, agrarnem in industrijskem zastoju in obubožanju širokih plasti narodov.

Tako stanje je postalo seveda nevarno tudi za velesile, ki imajo svoje gospodarske, finančne in politične interese v državah Srednje Evrope.

In če te nezdrave prilike Srednje Evrope, katerih posledice občutijo danes tudi druge države in pa vzroke takega stanja premostrimo raz stališče obeh delov Evrope, tedaj bi lahko trdili, da ni upnika in ni dolžnika.

Pomanjkanje medsebojne gospodarske vzajemnosti in podpore ter političnega zaupanja, ki je potegnilo za seboj najtežje posledice v gospodarskem organizmu vseh držav, je dejansko vzrok evropski krizi.

Neposredno pred gospodarskim polomom, ki se izraža v občem evropskem gospodarskem zastoju, stojimo na poti v Canoso.

Države Srednje Evrope morajo priti do spoznanja, da tvorijo gospodarsko enoto, da je v skupnem gospodarskem delu življenjska sila in suverenost.

Velesile pa morajo uvideti, da morata v gospodarskem organizmu stopati kapital in gospodarstvo roko v roki in da bodoče življenje človeka, kakor kažejo dogodki bližnje preteklosti, ne more trajno sloneti na bajonetih in topovih.

Gospodarsko zблиžanje, podrejenost politične rivalitete vzvišenejšim ciljem življenja, bo šele ustvarilo ono Evropo, ki bo mogla biti, sama konsolidirana kakor nekdanj, nositeljica kulture in civilizacije v prostranem svetu.

To naj bi bila osnovna načela širokopotezni akciji, ki naj gospodarsko združi zapad in vzhod Evrope, podredi škodljiva nasprotstva, reši evropske narode iz zlih posledic iz zablod nastale katastrofe in jih kulturno in moralno dvigne.

S. O. NEDRAM

ČLOVEK-STROJ

Vsak stroj lahko dobro uporabljamo normalno, povprečno navadno dobo, ako pravilno ž njim ravnamo. Gre torej za pravilnost. Nekdo uniči n. pr. svoj avtomobil do nerabnosti že v dveh, treh letih, ako zanj ne skrbi, ga zanemarja, lahkomišelnost zlorablja in vozi ž njim po najslabših cestah z največjo hitrico; drug, ki ima prav isto znamko, pa daje svojemu avtomobilu vedno dovolj olja, ga čedi, spravlja pod streho in vozi ž njim previdno in zmerno, ohrani svoj vozni stroj povsem uporabljiv deset ali celo dvanajst let. Kajpak mora vsak posestnik avtomobila znati tudi pravilno voziti. Toda četudi sta oba izvrstna šoferja, bo imel zanikarnež od svojega avtomobila polovico ali celo dve tretjini manjšo korist, kakor tovariš, ki svoj avtomobil goji in vedno ž njim štedi.

Najfinejši stroj je človeško telo. Vsak normalen človek stopa v življenje z gotovo mero telesne in duševne sposobnosti in tvornosti. Nekdo zapravi in uniči polovico ali še več svoje tvorne sposobnosti z lenobo, veseljačenjem, razuzdanostjo ali popivanjem; drug, ki živi solidno in strogo higiensko in se prav po znanstvenih pravilih trudi, da z najmanj-

Šim uporabljanjem moči dosega čim večji uspeh, ohrani svoj telesni in duševni stroj polno uporabljiv do najvišje starosti. Zgodovina duševne, umetniške in gospodarske kulture navaja dolgo vrsto imen genijalnih oseb: nekatere so padle v grob zaradi zanikarnosti in lahkoživosti že v mladosti, druge so osupljale človeštvo s svojim delom še v najvišji starosti, ker so znale živeti pravilno.

Najvažnejša naloga civilizacije je, da usposobi človeka za najvišjo in najdaljšo tvorno sposobnost. In res nam nudi civilizacija sodobnosti že malone vsa sredstva in neštetokrat preizkušena pravila, da lahko živimo v polni telesni in duševni aktivnosti do visoke starosti. Le slučajna nesreča, proti kateri seveda ni pomoči, nas vsak trenotek lahko pokosi. Gotovo je, da je ves današnji življenski ustroj neprimerno ugodnejši, kakor je bil v bližnji, zlasti pa v daljni preteklosti.

In vendar je relativno prav malo ljudi na svetu, ki izkoriščajo vse ali vsaj večino sadov sodobne civilizacije. Zato jim je mogoče, da docela izkoriščajo svoje moči in dosežajo v poklicih najvišje dosežne uspehe. Marsikdo se izgovarja na zlo usodo, na sovražnike in smolo, ki se ga drži, kamor se gane. Njegovo nepravilno, nehigiensko življenje, njegova telesna zanikarnost in duševna zanemarjenost, njegov neustaljeni značaj, odurno vedenje in nerednost v delovanju pa odkrivajo vsakomur, ki ima oči, pravi vzrok njegovih slabih uspehov ali celo velikih in trajnih neuspehov.

Razvijajoča se veda o človeških sposobnostih je pometla s starimi metodami in postavila vse naše življenje na docela nove temelje. Ta veda je dosegla, da raste vse gosteje in bogateje, da ni več za dobrim letom praviloma zmerom slaba letina, da ni hitrica več coprnija, da so se razdalje do malenkosti zmanjšale ali z novimi izumi celo povsem odpravile, da se je delo za polovico ali še več skrajšalo in olajšalo itd. Da je »Čas dragocen izdatek«, je napisal že starogrški modrijan Teofrast, učencem in naslednikom Aristotelov (nad 300 let pred Kristovim rojstvom), a šele moderni Angleži so Teofrastov izrek modernizirali v stvarno obliko »Time is money« (Čas je denar). Toda še dandanes se marsikdo ne zaveda usodne resničnosti tega gesla. Zapravljanje časa in moči je najgrša potrata v sodobnosti, a ne dá se iztrebiti. Delavci, uradniki, uslužbenci vseh vrst, posli, kmetje itd. zapravljajo dalje ogromno časa in moči z nepotrebnimi kretnjami in gibi, hojami in cincanjem. Delanje brez načrta in premisleka je zmerom dokaz nesposobnosti in nerabnosti, ki rodita dosledno neuspeh ali predrag uspeh.

Delavec, uradnik ali posel, ki se kakor bi bil zasanjan, lovi in ne ve, kako in kje bi začel, si počasi prinaša orodje ali material po kosih, namesto naglo in skupno, človek, ki se premišlja sredi dela in začenja nato drugače ali zopet drugje, ne le ne zasluži domenjenga plačila, nego povzroča tudi škodo. Le urno in dobro izvršeno delo se res izplača. Počasnež, ki se izgovarja na temeljitost, je za vsako podjetje luksuz.

Le kdor hitro misli, hitro presodi in hitro izvršuje brez posebnega napora, je sposoben in koristen člen družbe. Sposobnost pa si mora vsakdo šele pridobiti in privzgojiti. Zakaj prav nič nam ni podarjeno, nego vse si moramo šele ustvariti s pravilnim učenjem in vežbanjem.

Besede mičejo, a vzgledi vlečejo. Dobro je torej, da poslušamo modre besede, pametne nasvete. A še uspešnejše je, ako se ravnamo po najboljših vzgledih. Med visokimi vzgledi pa je gotovo najvišji: ideal! Strem-

ljenje za idealom, najsvetlejšim vzgledom telesne in duševne popolnosti, je lastnost izključno človeška, a ga približuje božanstvu. Kajti, kdor je brez takega stremljenja, se približuje divjaku ali celo živali.

Ideal popolne človeške sposobnosti dosežeš, ako začneš dan s svojim telesnim in duševnim strojem popolnoma izpočit in zdrav, ne pa s pokvarjeno krvjo po razuzdanosti in popivanju, ne z meglenimi in bolečimi možgani in ne z izčrpanimi telesnimi močmi, truden in zaspan. Potem boš ves dan svež in prožen, krepak in veder, da boš lahko umetnik v svojem delu, ne pa šušmar. Brez kolebanja in nezaupanja samemu sebi se boš lotil lahko najtežjih vprašanj in odločitev z jasno sodbo. Brez odpora odpraviš tedaj korespondenco in ne odložiš ničesar, češ, »da je reč treba šele pošteno prespati.« Red v glavi zahteva zmerom tudi red na pisalni mizi, in vedrost zdrave duše ne dopušča, da bi te uničile in vznemirjale sovražne domišljije, nepotrebne skrbi, zavist in ljubosumnost proti tekmeccem. Pred solničnim duhom zbeže moreče megle. V izčrpano telo pa zmerom zmagovito prodirajo malodušnost, zagrenjenost in dvomi.

Mirni živci in jasen razum onemogočajo, da bi moral isto reč dvakrat trikrat prijemati in odlagati, brez cilja hoditi in iskati, kar si pustil v neredu. Premišljanje ti je plodovito, načrt naglo gotov in delo urno izvršeno. Vse to imaš, ako živiš disciplinirano, solidno, vedno misleč na to, da hočeš biti zares polno sposoben in produktiven. In da hočeš biti resnično civiliziran in kulturnen mož.

Nikoli ne boš sam sebi dovolj čist, čeden in snažen. Vodo boš iskal in uporabljal ne le takoj zjutraj, ko si vstal, nego ves dan in pri vsaki priliki, ki te onesnaži; in ne le, da si umiješ obraz in roke, nego da si tudi z milom in ščetjo odgrneš vse telo od temena do pet. Povej mi, kako dišiš, in povem ti, kolika je tvoja civilizacija! Zato se pa tudi ne boš več vzgledoval na svojem dedu ali pradedu, ki sta menjavala perilo in nogavice samo vsako soboto zvečer!

In trudil se boš, da se vedeš povsod, ne le zunaj hiše, nego zlasti doma napram ženi, otrokom, poslom in uslužbencem kot cel mož: vedno dostojno, mirno, prijazno in vljudno. Ne domišljaj si, da je le tiran in terorist moški, da le čmernež in godrnjavs imponira! Vzgoji se, da ne boš zaradi vsake malenkosti rohnel in skakal iz kože, da te ne spravlja iz ravnotežja in vrže v sirovo zmerjanje vsaka zapreka, vsaka zmota, napaka ali nerednost svojcev ali uslužbencev, da se ne togotiš nad vsako kritiko ali dozdevno žalitvijo; ne žalosti in ne razburjaj se nad vsako neljubo besedico ali grajo ali slabo voljo drugih. Navadi se, da poveš vse, kar želiš in česar ne maraš, kratko in mirno, s čimer štediš čas in svoje in drugih živce. Bodi rajši desetkrat milostljiv, nego le enkrat krivičen. Zakaj dobroti, čeprav je sirota, se vendar bolj izplačuje, kakor zloba in neusmiljenost, ki se zmerom maščuje. Ako ne nad teboj, pa nad tvojimi otroci ali vnuki! Res je, da rodi zlo vedno še hujše zlo in da ljubezen celo — gore prestavlja.

Skratka, geslo ti naj bo vzklik Goetheja, čigar jubilej proslavlja ves civilizirani svet, enega največjih in najplemenitejših, a tudi najvedrejših genijev, kar jih je narodila človeška mati:

»Edel sei der Mensch,
hilfreich und gut!«

Ako si postaviš tak ideal in — stremiš po njem, si utrdiš značaj, voljo in sposobnost do tolikega razvoja, da boš srečen zase, srečonosni

svojcem in na resnično čast svojega naroda. S takim idealom pred očmi postaneš vsak dan telesno in duševno zmožnejši, v svojih načrtih smejejši in v svojih uspehih večji. Vsa tvoja osebnost se dvigne, tvoje samozaupanje poraste in nič te ne bo moglo potreti in zadrževati; simpatičen boš na vse strani in zavist in mržnja se ti ne približajo več. V ledu mržnje in zavisti mora namreč zmrzniti vse, a na toploti simpatij in spoštovanje se razvija vse do najlepših plodov.

V naši dobi najbolj ostre tekme pa je tudi potrebno, da imaš ne le čim boljšo splošno izobrazbo, nego da si na omejenem torišču tudi strokovnjak in popolni izvedenec. Vsezna ne zna ničesar popolnoma, nego je v vsem le šušmar. Napaka večine ljudi je, da niso v nobeni stroki mojstri, a se smatrajo sposobne za vsako delo, čeprav se ga niso izučili. Zato pa je toliko ljudi brez stalne službe in brez stalnega zaslužka; nepravilno so bili usmerjeni na vse, a ostalo jim ni nič. Njihova produktivnost in sposobnost je ničevna in nikjer jih ne morejo trajno uporabljati. Ako bi se bili v mladosti posvetili vsaj enemu strokovnemu delu in se v njem izvežbali do viška, bi zdaj lahko živeli v stalni, dobro plačani službi. Tako pa životarijo od slučajne milosti od danes do jutri. In vendar so med njimi tudi talenti, ki bi lahko postali odlični strokovnjaki, ako bi se bili trezno in solidno odklenili v mladih letih stroke, ki njih telesnim in duševnim sredstvom odgovarja najbolje. Šolanje je pač kapital, brez katerega se dandanes sploh ne da nič boljšega doseči.

Bodí strokovnjak! se glasi danes geslo, sicer ne moreš doseči uspeha. Ljudi povprečne omike je preveč, a strokovnjakov vedno premalo. Povsod iščejo po izvedencih, strokovnjakih, odlično in dovršeno izšolanih in izvežbanih delavcih. In čisto jih doma niti za najboljšo plačo ne najdemo ter moramo nameščati tujce. Žalostno in sramotno! In škodljivo za naše gospodarstvo. Tujci vedo, da so nam njih »stroji« (duševni in telesni) neobhodni, pa se puste zato trikratno — mazati!

NAŠE GOSPODARSTVO V MARCU IN APRILU 1932

Pomlad ne pomeni za naše gospodarstvo izboljšanja. Narobe, vedno imamo spomladi zabeležiti slabejšo konjunkturo, ki je razumljiva v naši agrarni državi, kjer je ves potek konjunkturo odvisen od rezultata žetve.

Ponavadi se naša gospodarska kriza zastruje spomladi in tudi letos ni bilo izjeme. Na delovnem trgu nam je omeniti ustavitev obrata na Jesenicah, kar je izrednega pomena za vse naše gospodarstvo.

Med ostalimi važnimi dogodki nam je omeniti sprejetje državnega proračuna za leto 1932—33, ki je zelo visok in obremenjuje naše gospodarstvo. Proračun oblih državnih dohodkov in izdatkov izkazuje svoto Din 7.575.120.606—, dočim znašajo dohodki državnih podjetij Din 4.501.034.297—, izdatki pa samo Din 3.748.079.335— kar pomeni presežek Din 752.954.962—, ta svota pa je že vpoštevana med splošnimi državnimi dohodki.

Poleg tega so bili odobreni vsi banovinski proračuni, med katerimi znaša proračun Dravske banovine 147,5 milj. Din.

Novi proračun naše banovine določa doklado na neposredne davke na 35% kuluk (odkupnina za ljudsko delo) pa je zamenjan s posebno doklado na neposredne davke v znesku 25%. Nadalje uvaja novi proračun zopet zdravstveno doklado v znesku 10%, tako da znaša vsa obremenitev neposrednih davkov v naši

banovini 70% in je najvišja v vsej državi, ker nima niti ena druga banovina višje doklade, kot jo imamo mi. Važno je, da finančno ministrstvo ni odobrilo uvedbe predlagane davščine na nakladanje in razkladanje vagonov, ki naj bi prinesla 8 milj. Din. Drugače ostanejo banovinske davščine neizpremenjene. Ravnotako ostanejo državne davščine v glavnem iste. Omeniti pa nam je važno réformo, ki se nanaša na trošarino na vino. Po novem zakonu, ki sta ga v trenutku, ko to pišemo, sprejela senat in narodna skupščina, bo trošarina odpadla ter jo bo nadomestila taksa na točenje, ki je pa različna po raznih mestih. Občinska trošarina je ostala neizpremenjena do konca t. l., dočim je za nadalje maksimirana na 1 Din pri litru. Trošarina na špirit je zmanjšana, dočim je trošarina na kvas povišana, tako da bodo morale povisek plačevati tvornice, ne da bi ga prevalile na konzumenta. Efekt te nove uredbe alkoholne obdačbe bo predvsem oprostitev prodaje, dočim dvomimo, če bo finančni efekt enak sedanjemu. Prizadeti bodo najbolj gostilničarji, ker se bo pri njih konzum zmanjšal v korist direktne prodaje. V davčnih zadevah nam je omeniti še znižanje zemljiškega davka.

Zakonodajno delo je postalo živahno, čeprav ne moremo reči, da se vedno sklada z interesi slovenskega gospodarstva. Na eni strani smo dobili novi zakon o zaščiti kmeta, ki ga je sprejela Narodna skupščina, dočim ga senat še ni obravnaval. Glavna določila novega zakona se nanašajo na odlog plačila kmetijskih dolgov za dobo 6 mesecev, kar zadeva predvsem privatne upnike, trgovce in delniške banke. Poleg tega vsebuje novi zakon tudi nekatere določbe glede uprave bank, ki so zaradi tega ali iz drugih vzrokov zašle v težkoče. Gospodarski krogi so opozarjali na škodljive posledice tega zakona, ker je pomenjal v marsičem uničenje kreditne sposobnosti kmeta, poleg tega pa so še opozarjali na dejstvo, da ni bil dan noben ekvivalent za nadomestilo odpadlih dolgov, ker so organizacije, ki prihajajo v poštev za nekatere pokrajine države za podeljevanje kreditov kmetu, preslabe, da bi nadoknadile izgubo. Ob tej priliki je bilo večkrat svetovano, naj se kmetijski kredit organizira po slovenskem vzgledu tudi v ostali državi. Ta zakon je sprejel tudi že senat.

Poleg tega je narodna skupščina sprejela tudi zakon o pobijanju draginje, ki je bil predložen, s skoro neznatnimi izpremembami. Edino še gradbeni material je prišel na predlog odbora še v zakon. Trgovski krogi so opozarjali na veliki padee cen in konkurenco med trgovci, kar ne dopuša previsokih cen. Poleg tega pa je ostalo nerešeno vprašanje kartelov, katere bi moral novi zakon upoštevati. Ta zakon pa čaka še odobritve senata v trenutku, ko to pišemo, zato še ni gotovo, če bo sprejet in uveljavljen v od skupščine predloženi obliki tudi od senata.

Še pred omenjenimi zakoni pa sta Narodna skupščina in senat sprejela zakon o likvidaciji sedanjega žitnega režima, o čemer smo poročali deloma v prejšnji številki. Občni zbor Privilegirane družbe za izvoz deželnih pridelkov je pokazal dosedanje rezultate dela. Od začetka kampanje pa do 15. marca sega poročilo. Iz tega poročila posnemamo za naše čitatelje par zanimivih podatkov, ki naj služijo v dopolnilo članka »Naša žitna kupčija« v zadnjih dveh številkah naše revije. Pri prevzemu monopolskega posla na račun države je ministrstvo trgovine in industrije dalo na razpolago družbi pri Narodni banki 100 milj., kasneje pa še 50 milj. Nadalje je družba dobila z žirom Privilegirane agrarne banke posojilo 32 milj. francoskih frankov. Poleg tega je družba najela še lombardno posojilo v znesku 70 milj. Din. Do 15. marca 1932 je bilo družbi prijavljenih za prodajo od zadrug in trgovcev 91.080 vagonov pšenice, natovorjene pa je bilo do tega datuma 53.508,5 vagona. Tako je bilo torej ta dan prijavljene, a neprevzete pšenice 37.771,5 vagona. Družba ceni, da za izvoz preostaja le še okoli 20.000 vagonov. Skupno je družba v gotovini plačala za nakup pšenice 514,7 milj., dočim znaša skupna vsota neporavnane dolga za prevzeto, a neplačano pšenico okoli 200 milj. Din. Bonov je bilo v obtoku ta dan 32,75 milj. Din, dočim družba trdi v svojem poročilu, da jih ni bilo nikoli več kot 30 milj. Din. Družba je v inozemstvo prodala 29.232 vagonov v skupni vrednosti 325 milj. Din, največ blaga je šlo v ČSR in sicer 18.574,5 vagonov za 207,9 milj., nadalje v Avstrijo 1.856 vagonov za 30,2 milj., v zapadnoevropska pristanišča pa 8,812 vagonov za 86,9 milj. Din. Mlinom je družba prodala samo 14.623 vagonov, torej v 6 in pol mesecih. 9.453 vagonov pšenice pa je nameščenih v raznih skladiščih v državi in inozemstvu.

Svobodna žitna trgovina, za katere uvedbo si je pridobil mnogo zaslug g. pomočnik ministra za trgovino in industrijo Ivan Mohorič, se je začela s 1. aprilom. Cene pšenice so padle in so sedaj v Vojvodini le še okoli 140 Din za

100 kg, pri tem pa je upoštevati, da kmet dobi takoj denar. Prej so znašale cene v Vojvodini okoli 235—245 Din. Ravnotako so se v še večji meri znižale cene moke in sicer za dinar pri kg. V Vojvodini stane moka sedaj samo še 250—260 Din, dočim je prej stala 360—370 Din. Ta pocenitev moke in dosledno kruha se bo zelo poznala, posebno pa v naši banovini, ki mora za svojo prehrano toliko uvažati iz južnih krajev države. Mlini bodo morali plačevati posebno takso, iz tega donosa bodo krili izgubo pri izvozu. Donos te takse cenijo na 150 milijonov dinarjev.

V svetovnopolitičnem oziru ni bilo kaj važnih dogodkov, ki bi vplivali na potek konjunktura. Pač pa se je v prvi polovici meseca aprila vršila v Londonu konferenca veselih, na kateri so razpravljali o pomoči podonavskim državam, med njimi so nekatere namreč potrebne hitre pomoči. Vendar pa konferenca ni prinesla pozitivnih uspehov in se bo s temi vprašanji Zveza narodov še bavila, kar dokazujejo ravno zadnja pogajanja v Ženevi, glede izidov še ne vemo ničesar (15. aprila).

Devizni položaj

Že v prejšnjem pregledu smo se obširno pečali z razmerami na deviznem trgu. V začetku meseca marca smo dobili novo poostreitev deviznih predpisov, po katerih je izvoz dinarja skoro nemogoč razen po Narodni banki. Poleg tega je, kakor znano, Narodna banka krila le del povpraševanja na naših borzah. V svrhu uzakonitve obstoječega stanja pa so bili izdani novi predpisi konec marca (28. marca). Po tej odredbi se polagajo protivrednosti deviz, ki jih je treba plačati za uvoz, na takozvan začasno vezan dinarski račun, zneski tega računa pa se smejo porabljeni samo za plačila v naši državi. Ravnotako se morajo izplačevati tudi menice, kuponi vrednostnih papirjev, delnic itd. Tudi dosedanje svobodne dinarske terjatve se ne morejo porabiti za nakup tujih plačilnih sredstev, služijo pa lahko za zavarovanje valute pri izvozu. Nadalje je mogoče odslej dobiti na potni list samo 5.000 tujih valut (doslej 10.000 Din). Gotovo najvažnejša pa je določba, da morajo vse ustanove in zasebniki prijavit svoje terjatve v inozemstvu, vrednostne papirje v tujem denarju, pa deponirane v inozemstvu. Prijaviti je bilo te terjatve do 10. aprila 1932. Poznavalci razmer namreč cenijo, da je v prostem času naše devizne trgovine (od julija do 8. oktobra lani) šlo na stotine milijonov deviz iz naše države in sicer je bil to beg kapitala. Cenijo, da znašajo naši kapitali v inozemstvu najmanj poldrugo milijardo, kar se nam pa zdi nekoliko previsoko in gotovo tudi prijave pri Narodni banki ne dosegajo tega zneska.

Iz poročil je nadalje razvidno, da velja ta način plačevanja do 30. aprila 1932.

V interesu vsega našega gospodarstva je, da Narodna banka objavi podatke o višini teh prijavljenih kapitalov.

Med drugimi važnimi dogodki moramo omeniti že v prejšnji številki napovedano odpoved klirinške pogodbe z Avstrijo. Klirinška pogodba z Avstrijo je bila odpovedana 23. marca s terminom za 20. april. Med tem je že odpotovala naša delegacija na Dunaj in bo sklenila z Avstrijo novo klirinško pogodbo, ki naj bi stopila na mesto stare, ki ni odgovarjala našim interesom. Dodatno k prejšnjini številkam objavljamo najnovjše podatke o rezultatu kliringa po stanju z dne 20. marca 1932. Od 20. januarja pa do omenjenega datuma je bilo za naše izvoznike plačano pri avstrijski Narodni banki okrog 15 milj. šilingov ali 120 milj. Din) po pariteti, dočim so jugoslovanski uvozniki plačali za račun avstrijskih izvoznikov samo 5 milj. šilingov ali 40 milj. Din. To je razumljivo, če pomislimo, da kupujemo blago na daljše plačilne roke. Trgovini ni prinesel kliring zaželjene koristi.

O našem valutnem položaju navajamo izkaze Narodne banke v teku meseca marca. Iz teh izkazov je razvidno, da naša zlata podlaga stalno narašča in sicer od 8. marca do 8. aprila za 3-6 milj. Din. Devizni zaklad pa se je per saldo celo znižal, vendar malenkostno. Skupna podlaga je ostala v celem neizpremenjena. Posojila na menicah, ki so večinoma padala, so se letos že parkrat zvišala in sicer v prvem in zadnjem februarškem in prvem marčnem izkazu. V drugem in tretjem marčnem izkazu so se zmanjšala, v naslednjih dveh pa so se zopet povečala. Nasprotno pa lombardna posojila neprestano padajo. Položaj na denarnem trgu se je nekoliko poostiril radi pomladnih potreb. To je razvidno iz zmanjšanja žiroračunov. Poleg tega se tudi obveznosti z rokom najbrže radi realizacije blagajniških zapisov banke polagoma zmanjšujejo. Najvišje stanje so dosegle obveznosti z rokom 22. marca, ko so presegle 1-2 milijarde Din. Mogoče je

povečanje meničnih posojil pripisovati ravno diskontiranju blagajniških zapisov. Naslednji dnevi bodo gotovo prinesli olajšanje bančnega stanja, ker je napetost ob ultimo in v prvem mesečnem izkazu običajen pojav.

Skupno kritje bančnih takoj plačljivih obveznosti se ni dosti izpremenilo in je bilo po dvigu v sredi meseca marca 8. aprila približno enako kot 8. marca.

V naslednjem podajamo glavne postavke izkazov o stanju Narodne banke, v kolikor so bili objavljeni od našega zadnjega poročila sem:

	31. dec. 1931	8. marca 1932	15. marca 1932	22. marca 1932	31. marca 1932	8. aprila 1932
Aktiva:						
zlato	1.758.4	1.759.2	1.759.6	1.762.3	1.762.5	1.762.8
valute	6.4	0.6	0.8	1.0	1.2	1.6
devize	332.4	194.3	196.8	206.1	191.0	191.3
skupna podlaga	2.096.8	1.954.4	1.987.2	1.969.4	1.954.8	1.955.7
devize izven podlage	86.4	85.9	86.1	86.3	83.9	83.8
menična posojila	1.965.6	1.936.0	1.929.2	1.923.1	1.928.0	1.937.4
lombardna posojila	287.2	264.5	264.1	261.3	253.4	252.9
prejšnji predujmi državi	1.799.2	1.802.1	1.802.3	1.802.6	1.802.7	1.802.9
začasni predujmi državi	—	437.0	437.0	437.0	437.0	450.0
Pasiva:						
obtok bankovcev	5.172.2	4.861.7	4.803.7	4.750.9	4.823.6	4.923.5
državne terjatve	29.3	20.9	22.9	68.2	8.6	8.4
žiroračuni	326.2	433.4	487.1	464.9	460.2	403.8
drž. gospodarska podjetja	60.9	33.0	25.7	33.9	26.2	24.6
skupno obveznosti po vidu	416.5	487.5	535.7	567.1	495.1	436.8
obveznosti z rokom	681.1	1.176.4	1.172.4	1.200.6	1.173.6	1.155.8
obtok in obv. po vidu	5.588.7	5.348.9	5.339.4	5.318.1	5.318.7	5.360.3
odstotek kritja	37.51	36.53	36.65	37.03	36.75	36.48
samo zlato kritje	31.46	32.89	32.95	33.13	33.13	32.88

Poštna hranilnica je prenehala z objavo svojih mesečnih izkazov, za kar ne moremo zvedeti razloga. Zdi se nam, da je nadaljnje objavljanje mesečnih izkazov nujno potrebno. Posebno je to važno sedaj, ko je treba biti vedno pripravljen podati jasno sliko, ker se drugače razširjajo nepotrebne govornice. Pač pa je objavila svojo bilanco. Državna hipotekarna banka za mesec februar, deloma tudi podatke za januar. Iz njenih podatkov je razvidno, da so bile glavne bilančne postavke naslednje (v oklepajih podatki za december 1931): **Aktiva:** blagajna in naložbe v Narodni banki ter Poštni hranilnici 146.3 (55.4) milj., hipotekarna posojila 2.302.9 (2.321.7), komunalna posojila 534.1 (548.7), posojila vodnim zadruham 77.1 (77.6), meničnohipotekarna posojila 48.3 (46.2), lombardna posojila 112.1 (109.1), nepremičnine 117.1 (109.2), efekti 99.15 (123.7), finančno ministrstvo 260.8 (275.4). — **Pasiva:** samostojni fondi 134.65 (121.3), tondi in glavnice javnih ustanov 1.384.1 (1.409.4), zasebne hranilne vloge 665.9 (615.8), inozemske založnice in obveznice 851.15 (851.15), inozemski predujmi 158.9 (156.0), lombard pri Narodni banki 156.0 (156.0), tekoči računi 252.7 (263.9). Iz teh podatkov je razvidno, da je banka porabila vsa nova sredstva, ki jih je letos dobila za učvrstitev svoje likvidnosti in so zato najbolj narasle postavke njene blagajne in naložb. Ostala posojila so se večinoma znižala.

Svojo bilanco za 1931 je objavila tudi Privilegirana agrarna banka. Iz bilance je razvidno, da so se v primeri z 1930 zelo zmanjšala likvidna sredstva banke, ker jih je plasirala v posojila, katerih je bilo lani odobrenih in izplačanih 348.8 milj. Din, od česar odpade na hipotekarna posojila 181.9, na zadružna pa 166.8 milj. Din. Glavne bilančne postavke so bile tele (v milj. Din, v oklepajih podatki za 1930): **Aktiva:** gotovina, Narodna banka in Poštna hranilnica 3.6 (13.8), banke 46.7 (122.2), vrednostni papirji 23.7 (21.0), hipotekarna posojila 489.9 (323.7), zadružna 186.4 (167.3), **pasiva:** glavica 700.0 (700.0), rezervni fondi 12.6 (7.4), hranilne vloge 26.6 (9.8), čisti dobiček 44.4 (26.8). V dravski banovini je privilegirana agrarna banka dala dve posojili v skupnem znesku 30.000 Din.

Poleg teh zavodov je zadnja objavila svojo bilanco Obrtna banka kraljevine Jugoslavije v Beogradu. Iz njenega poročila je razvidno, da so privatni delničarji vplačali vse svoje delnice, dočim je država še v zaostanku s 11 milij. Din. Plasman banke je bil lani povečan od 104.4 na 105.55 milij. Med pasivi so se zmanjšale nekoliko hranilne vloge, nadalje je Narodna banka zmanjšala svoj reeskontni kredit, katerega je Obrtna banka imela lani izkoriščenega 8.75 milij. Podružnica

v Ljubljani je zaključila prvo poslovno leto z izgubo. Čisti dobiček znaša za 1931 3·17 (3·976) milij. in se je dividenda zmanjšala od 14 na 11 Din.

Za presojo razmer na našem denarnem trgu je zanimivo pogledati bilance ljubljanskih bank za preteklo leto. Tuja sredstva treh velikih zavodov so se lani zelo zmanjšala kakor sledi (v milij. Din, v oklepajih podatki za 1930): Zadrúžna gospodarska banka: hranilne vloge na knjižice 110·7 (109·6), na tekoče račune 229·7 (253·6), upniki z reeskontom (tega izkazuje banka samo za 1931, dočim je za 1930 vpoštevan najbrže med ostalimi upniki) 112·7 (159·3), skupno 453·1 (522·5) milij., Ljubljanska kreditna banka vloge 266·2 (327·5), upniki 172·7 (239·9), toda v tej svoti so tudi medsebojni računi centrale in podružnic, po odbitju teh so znašali upniki 113·3 (184·7), reeskont 44·8 (11·8), skupno torej 424·3 (524·0), Kreditni zavod za trgovino in industrijo: hranilne vloge 72·3 (84·25), upniki 238·5 (363·7), skupno 310·8 (448·0). Primerno so nazadovale tudi aktivne postavke bank in čisti dobiček, ki je znašal pri Kreditnem zavodu za trgovino in industrijo 3·1 (3·6), pri Ljubljanski kreditni banki 4·2 (5·4), Zadrúžna gospodarska banka 1·6 (1·8). Pri tem je ostala dividenda Kreditnega zavoda neizpremenjena, dočim je šla Zadrúžna gospodarska banka z dividendo dol od 9 na 7%, Ljubljanska Kreditna banka pa je rezervirala večino dobička za izplačilo dividende, o kateri bo odločal občni zbor. Končno omenjamo, da so se tuja sredstva pri treh največjih ljubljanskih bankah zmanjšala lani od 1.494·5 milij. na 1.188·2 milij., torej za 306·3 milij. Din.

Tečaji državnih papirjev so bili na zagrebški borzi naslednji:

	7% inv. pos.	vojna škoda	8% Bler. pos.	7% Bler. pos.
31. decembra 1931	60— blago	230— — 235—	58— blago	47·50 — 49—
29. januarja 1932	55·50 — 57—	225— — 228—	50— — 51·50	45·75 — 46·25
29. februarja 1932	61·50 — 62·625	246— — 247—	53— — 53·75	47— — 47·25
31. marca 1932	61— — 62·50	223— — 225—	56·50 — 57—	52·50 — 53—
15. aprila 1932	61— blago	218— — 220—	50·50 — 54—	46— — 46·50

Kakor je iz teh tečajev razvidno, na naših borzah ni zabeležiti posebnih fluktuacij. Tudi promet ni znaten. Zadnje čase je bil zabeležen le v dolarskih papirjih večji promet, dočim je v dinarskih državnih papirjih zelo padel.

Obseg naše zunanje trgovine postaja vedno manjši. Žal nimamo še objavljenih podatkov za marec, ki bi pokazali najnovejše stanje, vendar lahko iz vseh znakov sklepamo na veliko nazadovanje zunanje trgovine, posebno uvoza. V mesecu februarju je znašal naš uvoz 229·4 milij., izvoz pa 203·7 milij. v primeri s februarjem lani je razvidno, da je po količini padla vrednost našega uvoza za 27·3%, po vrednosti pa za celo 40·9%. Količina izvoza pa se je zmanjšala za 32·3, vrednost pa za 38·85%. Skupno je v prvih dveh mesecih t. l. znašal naš uvoz: 98.409 ton (lani v istem času 148.830 ton) v skupni vrednosti 457·55 (798·7) milij. Din. Po količini je torej naš uvoz padel za 33·7, po vrednosti pa za 42·7%. Padeč izvoz znaša po količini 29·2, po vrednosti 41·2%. Izvoz je znašal v prvih dveh mesecih 343.973 ton (lani v prvih dveh mesecih 485.717 ton) v vrednosti 421·9 (717·15) milij. Din. Pregled naše zunanje trgovine je bil v zadnjih mesecih naslednji:

	Uvoz	Izvoz
oktober 1931	393·0	387·3
november 1931	308·5	349·4
december 1931	297·9	382·1
januar 1932	228·2	218·3
februar 1932	229·4	203·7

Indeks cen, ki ga sestavlja Narodna banka, izkazuje v marcu ustalitev cen, ki je v nemali meri povzročena z deviznimi predpisi, ki so preprečili hujši pritisk inozemske konkurence. Tudi v aprilu nam je pričakovati za nekatere vrste blaga čvrsto tendenco. Na svetovnih trgih ni opaziti nobenega posebnega preokreta.

Indeks je bil naslednji (podlaga so cene v l. 1926 = 100)

	rastlinski	živalski	mineral.	industr.	skupno	uvozni	izvozni
december 1931	70·6	58·6	73·4	68·5	67·2	65·1	66·6
januar 1932	69·0	60·5	75·7	69·2	67·8	65·1	66·4
februar 1932	70·3	57·6	75·7	68·8	67·3	64·4	65·3
marec 1932	76·0	55·0	76·7	68·3	67·8	65·8	66·7

Med posameznimi predmeti je narasla cena koruze in fižola, nadalje cene ječmena in rži, popustile pa so cene pšenice in pekmeza. Med živino je edino cena zaklane živine čvrsta, med industrijskimi proizvodi so popustile cene špirta in opekarskih proizvodov. Pač pa so med industrijskimi proizvodi poskočile cene bombažnih tkanin in prediv.

Zadnji statistični izkaz Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani za mesec marec ugotavlja, da se je gospodarska kriza nadalje poostрила in da je narasla brezposelnost. Povprečno število zavarovancev je znašalo v marcu 73.081, kar pomeni v primeri z marcem lanskega leta padeč za 13.622 delavcev in delavk.

Ljubljana, 15. aprila 1932.

GOSPODARSKA KNJIŽEVNOST

»Kako premagam poslovne težave« — Herbert N. Casson. — Posamezniku ni mogoče, da bi izpremenil te ali one splošne razmere. Lahko pa se jim prilagodi. Lahko izpremeni svoje poslovanje. Proučuje naj prilike toliko časa, da najde ustrežajoč način svojega poslovanja, ki mu bo prinesel ravno toliko ali več dobička kakor prej. Manj nikakor ne. Premagati je treba mnogo težav, da se uspešno prilagodi novim razmeram. Potem pa naj bodo to že novi zakoni, bolezen v družini, osebna nesposobnost ali pa ruski dumping.

Herbert N. Casson je napisal knjigo »Kako premagam poslovne težave«. V njej pove marsikaj, kar se tiče zlasti današnjih razmer in današnjih ljudi. Predvsem pravi, naj se vsak človek otrese nepotrebnih skrbi in jeze. Če je človek jezav, je vedno skregan z vsem življenjem. Vse mu gre narobe. In, če bolj se človek jezi, bolj mu vse nagaja.

Potem govori pisatelj o vrednosti posameznih poslovnih težav. »Možgani so kakor mišice«, pravi, »ako jih hočemo razviti, se moramo boriti zoper odpore. Noben človek nikdar ne ve, kaj tiči v njem, dokler ne naleti na odpor. Težave ne dajejo človeku možganov, ampak ga silijo, da jih uporablja, kolikor jih je že dobil.«

Težave nas izučé. Prisilijo nas, da pogledamo v strokovne knjige. Prisilijo nas, da si razširimo duševno obzorje. Prisilijo nas dalje, da stopimo do strokovnjaka in se posvetujemo z njim. Pri tem se naučimo marsikaj koristnega. Težave so najboljši učitelj. Da so tudi najcenejši, tega ne moremo trditi. Zakaj samo v kaki staroverski izložbi je mogoče dobiti za najnižjo ceno tudi najboljše blago. Samo v izložbi ali v kakem oglasu. V trgovini že ne več. Kajti noben konzument ne veruje danes več, da mu bo trgovec ali tvorničar nekaj poklonil.

Velika težava vsega poslovnega življenja je neodločnost posameznikov. Sklepal sem kupčijo z velikim našim podjetnikom. Cincal je in se obotavljal dva meseca. Posetiti sem ga moral med tem najmanj dvajsetkrat. Tudi sam sem med tem kupil nekaj blaga pri njem. A vsakokrat posebej me je prosil, naj pridem drugič, da se še ni odločil in se je lepo opravičil. Po dveh mesecih pa mi je končno izjavil, da si je premislil, ker mu je žena odsvetovala. Hvaležen bi mu bil, da bi dva meseca prej vprašal svojo ženo. Prihranil bi mi najmanj deset ur časa. In »čas je zlato« sem čital v njegovi pisarni. No, ne bi bil rad delničar pri podjetjih, kjer je on upravni svetnik...

Tudi plašljivost je za vsakega poslovnega človeka velika ovira. Vse težave se mu zde hujše, kakor so. Taka bojazljivost okrepi našega konkurenta, da nas prehiti. Zakaj največ doseže tisti, ki ima pogum. Pogum in spretnost sta več vredna kakor moč. Strah in kes, to sta pa prikazni, ki zatirata duha. Kako se ju premaga, pove H. N. Casson v svoji knjigi.

Vztrajnost premaga vse! Toda, kako naj postanemo vztrajni? Če se hočemo boriti s poslovnimi težavami, nam ne sme manjkati tega orožja. Kaj je treba najprej storiti, nam pove zopet H. N. Casson v svoji knjigi. V tem svojem delu lepo pojasnjuje med drugim, kako najbolje izkoristimo banko. To vprašanje je obelilo že marsikatero glavo. Zato posnemajte, izboljšujte, pazite in učite se od drugih, ki so sposobnejši od vas. Od ljudi, ki so že davno preživeli poslovne težave, s katerimi se vi šele sedaj borite.

Če niste toliko močni, da bi uresničili svoje želje, potem niste dosti sposobni. Učite se torej od drugih in ne iščite na lastno pest tega, kar drugim že desetletja prinaša dobiček. In kadar je človek v največji stiski, mu priskoči na pomoč knjiga. Knjigo »Kako premagam poslovne težave« naročite v upravi »Uspeha«, Ljubljana, Dalmatinova ulica 10/L. Vezana stane Din 62.—, broširana pa Din 50.—.

TO IN ONO

Stečaji in poravnave v mesecu marcu 1932

Društvo industrijev in veletrgovcev v Ljubljani objavlja za mesec marec 1932 sledečo statistiko (številke v oklepaju se nanašajo na isto dobo pretečene leta):

1. Otvorjeni stečaji:

V Dravski banovini 9 (7), Savski 11 (2), Vrbaski — (—), Primorski 2 (1), Drinski 12 (5), Zetski 2 (—), Dunavski 11 (13), Moravski 8 (2), Vardarski 15 (6), Beograd, Zemun, Pančevo 5 (4).

2. Otverjene prisilne poravnave izven stečaja:

V Dravski banovini 16 (4), Savski 26 (14), Vrbaski 2 (—), Primorski 4 (2), Drinski 14 (5), Zetski 2 (—), Dunavski 20 (18), Moravski 2 (1), Vardarski — (1), Beograd, Zemun, Pančevo 6 (3).

3. Odpravljeni stečaji:

V Dravski banovini 5 (5), Savski 7 (5), Vrbaski 1 (—), Primorski — (—), Drinski 2 (12), Zetski 1 (—), Dunavski 9 (11), Moravski 6 (7), Vardarski 3 (3), Beograd, Zemun, Pančevo — (3).

4. Odpravljene prisilne poravnave izven stečaja:

V Dravski banovini 12 (1), Savski 19 (8), Vrbaski — (—), Primorski 1

(1), Drinski 11 (2), Zetski — (—), Dunavski 7 (5), Moravski 1 (—), Vardarski 1 (1), Beograd, Zemun, Pančevo 1 (—).

Banovinski proračun za 1932/33

Banovine so za tekoče proračunsko leto predložile ministrstvu financ v odobritev proračune v skupnem iznosu 1.117.329.947 Din.

Posamezne banovine so predložile sledeče proračune:

Savska: 235.870.000 Din; Vrbaska: 53.936.763 Din; Dravska: 170.532.955 Din; Drinska: 107.781.530 Din; Dunavska: 179.790.856 Din; Zetska: 166 milijonov 578.586 Din; Moravska: 66 milijonov 300.000 Din; Primorska 73 milijonov 321.000 Din.

Z ozirom na občo štednjo je ministrstvo financ reduciralo proračune vseh banovin in znašajo po ministrstvu financ odobreni proračuni po banovinah:

Savska: 200.545.000 Din; Vrbaska: 36.410.309 Din; Dravska: 147.452.142 Din; Drinska: 87.167.545 Din; Dunavska: 164.999.032 Din; Zetska: 58 milijonov 243.426 Din; Moravska: 49 milijonov 300.000 Din; Primorska 43 milijonov 59.161 Din.

Za kritje svojih izdatkov morejo banovine poleg drugih odobrenih banovinskih davščin in drugih dohodkov, pobirati tudi banovinsko doklado na vse vrste neposrednih davkov.

Te doklade bodo znašale v posameznih banovinah:

Savska: 23% + 8% zdravstv. doklade; Vrbaska: 25%; Dravska: 25% + 10% zdravstv. doklade; Drinska: 20% + 5% cest. doklade; Dunavska: 15%; Zetska: 25%; Moravska: 20%; Primorska 25%.

Skupno je odobrilo ministristvo proračune v vsoti 844,097.907 Din.

Naše železnice l. 1930

Iz poročila Generalne direkcije državnih železnic, ki je pred kratkim izšlo, posnemamo, da se je naše železniško omrežje od leta 1926 do 1930 povečalo od 8776.1 km na 9223.5 km. Porast potnikov je znašal v istem razdobju 4,135.000 (od 42,029.000 v letu 1926 na 46,164.000 v letu 1930).

Skupni dohodki železnic so znašali: 1926: 2524.6 — 1927: 2390.5 — 1928: 2455.8 — 1929: 2680.3 in 1930: 2655.3 milijonov Din.

Izdatki pa: 1926: 2776.2 — 1927: 2732.9 — 1928: 2585.3 — 1929: 2688.4 — 1930: 2732.3 milijonov Din.

Bilanca naših železnic izkazuje torej deficit, ki je znašal 1926: 251.6 — 1927: 342.4 — 1928: 129.5 — 1929: 8.1 — 1930 pa 77 milijonov Din.

Brezposelnost v Dravski banovini

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani je izdelal pregleden zemljevid, v katerem je grafično izkazana brezposelnost v Dravski banovini. Po tem zemljevidu in podatkih znaša brezposelnost v banovini: v območju ekspoziture okrožnega urada v Zagorju 1536, Novem mestu 1472, Kočevju 765, Slovenigradcu 1008, Celju 4265, Ptujju 784, Kranju 2189, Murški Soboti 820, Mariboru 2431, Trzinu 469, Ljubljani 3619 brezposelnih. V območju teh ekspozitur znaša število brezposelnega delavstva 19.408. Število pa je še znatno večje, ker se v njem ne nahaja brezposelno delavstvo Kranjske industrijske družbe.

Naše občinske finance

Zanimiva je statistika o dohodkih in izdatkih občin v državi.

Mestne občine v vseh banovinah so imele leta 1929 1.869.957.184 Din dohodkov, 1930 pa 1.813.713.612 Din, to je za 3.0% manj.

Najvišje dohodke je imela beograjska občina in občine, v katerih je sedež banovin. Ti dohodki so znašali 1929: 1.100.780.838 Din in so v letu

1930 padli za 10.3%, to je na 986 milijonov 923.068 Din.

Ostale mestne občine v Dravski banovini izkazujejo leta 1929 86.227.202 Din dohodkov, 1930 pa 21.2% porast, to je 104.473.508 Din.

Celokupni izdatki vseh mestnih občin v državi pa so znašali 1.813 milijonov 840.604 Din v letu 1930 napram 1.870.111.929 Din leta 1929. V izdatkih prednjačijo zopet občine, v katerih je sedež banovin z 986.923.068 Din v letu 1930. V ostalih mestnih občinah v Dravski banovini so znašali izdatki 1929: 86.856.960 Din, 1930: 104.420.933 dinarjev in so za 20.2% porasli.

Kmečke občine v državi izkazujejo 1929: 646.089.393 Din dohodkov, napram 698.015.235 Din v letu 1930, to je 8% porast. V Dravski banovini so znašali dohodki kmečkih občin 47 milijonov 910.922 Din 1929 in 65.055.459 dinarjev 1930 (+ 35.8%).

Izdatki kmečkih občin so znesli leta 1929: 646.196.497 Din, 1930: 698 milijonov 92.206 Din. Od teh je odpadlo na kmečke občine v Dravski banovini 47.910.759 Din leta 1929 in 65.007.854 dinarjev leta 1930.

Mestne in kmečke občine v Dravski banovini (izvzemši Ljubljane) so imele torej:

leta 1929: 134.138.124 Din dohodkov, leta 1930: 169.528.967 Din dohodkov ter leta 1929: 134.767.719 Din izdatkov, leta 1930: 169.428.787 Din izdatkov.

Naše gozdarstvo

Naša lesna trgovina in industrija preživlata izredno težko krizo, v kateri je brezdomno najobčutnejše prizadeta Slovenija. Gozdna površina naše države znaša po podatkih ministrstva za šume in rude 7.808.891 ha. Od teh odpade na gozdove v državni lasti 2.850.891 ha.

Po posameznih pokrajinah je porazdeljena površina: V Srbiji znaša gozdna površina 1.748.985 ha, od katerih državnih 1.200.000 ha, občinskih 317.133 ha, zasebnih pa 25.947 ha.

V Bosni in Hercegovini je državnih gozdov 1.906.990 ha, občinskih 4222 ha, zasebnih pa 787.344 ha.

V teh dveh pokrajinah prevladuje torej državna gozdna posest. Izkorišča pa te gozdove le nekaj državnih in nekaj inozemskih lesnih velepodjetij. Bosanski kmet na gozdu ni zainteresiran in prihaja gozdarstvo, pa tudi trgovina in industrija pri njem v poštev le kot delovna moč. Zato je tam lesna kriza povsem drugega značaja, kot pa v pokrajinah, kjer tvori gozd stalno dru-

žinjsko premoženje, ki se podeduje od rodu do rodu in se torej to premoženje dviga in pada.

Na Hrvaškem in v Slavoniji prevladujejo v gozdni posesti občinski gozdovi s 625.878 ha, katerim sledijo državni gozdovi s 332.718 ha in končno zasebni gozdovi.

V Vojvodini prevladujejo državni gozdovi z 81.000 ha, od 116.131 ha celokupne gozdne površine; v Dalmaciji in Črni gori, občinski, medtem ko je gozdna posest v Sloveniji z 96% v zasebnih rokah.

Slovenija obsega 687.408 ha gozdne površine, od katere odpade na državne gozdove 20.497 ha, na občinske 6776 ha, na zasebne pa 660.145 ha.

Slovenski kmet je torej najbolj zainteresiran na vsakokratnem položaju na lesnem trgu. Padec cen lesu mu znižuje premoženje, zastoj v lesni trgovini mu ne daje rente in delavstvo izgubi zaslužek.

Razplet agrarne krize

Mednarodni agrarni inštitut v Rimu je izdal brošuro o razpletu agrarne krize v letu 1930 in 1931. Iz poročila sledi, da razplet agrarne krize ni bil v vseh kulturnih državah enak. Edinstveni moment agrarne krize v agrarnih državah je edino velik padec cen poljskih pridelkov in njegov katastrofalni vpliv na tržišče.

Akumulacija zlata v Franciji in Ameriki je jako nepovoljno delovala na tržišča, pa se more trdit, da je bilo agrarno tržišče uprav odvisno od tega pojava. Agrarna kriza je silila vlade k novim zaščitnim ukrepom in omejitvi uvoza. Svetovna žitna proizvodnja je postajala vedno težavnejša in je končno podlegla.

Ta situacija je prišla 1930/31 do največjega in najvidljivejšega izraza v pšenici. Medtem, ko so zaloge pšenice 1929/30 znašale 933 milijonov mtc, so leta 1930/31, brez ruskih zalog, porastle na 1003 milijone mtc. Ta porast pa ni bil le posledica dobre svetovne žetve, marveč tudi posledica zmanjšane kupne moči. Tudi v ostalih žitaricah situacija ni bila dokaj povoljnija. Svetovna produkcija je znašala:

rži: 1929/30: 254·1 — 1930/31: 254·4 milijonov q; ječmena: 1929/30: 354·8 — 1930/31: 345·3 milijonov q; ovs: 1929/30: 543·0 — 1930/31: 532·0 milijonov q; koruze: 1929/30: 1104·8 — 1930/31: 969·0 milijonov q.

Razvoj cen, katerih indeksne številke so vzete na osnovi cen iz l. 1926 kot 100, so bile na glavnih tržiščih:

pšenica: 1926: 100 — 1928: 87 — 1929: 79 — 1931: 43; rž: 1926: 100 — 1928: 117 — 1929: 99 — 1931: 40; ječmen: 1926: 100 — 1928: 123 — 1929: 103 — 1931: 54; oves: 1926: 100 — 1928: 130 — 1929: 114 — 1931: 58; koruza: 1926: 100 — 1928: 137 — 1929: 130 — 1931: 62.

Iz teh številk sledi katastrofalni padec cen v poslednjih letih. Osobito značilen je 50% padec pšenice, rži in koruze napram 1929. — Velike važnosti je tudi dejstvo, da se je s pšenico zasejana površina v Evropi in Avstraliji leta 1931 kljub padanju cen povečala. V Evropi je bilo povečanje površine posledica avtarkičnih tendenc, ki se je izražala v višji carinski zaščiti in propagandi potrošnje domačih proizvodov.

Porazdelitev zlata

Zveza severno-ameriških industrijskih korporacij je objavila jako zanimive podatke o sporednem stanju zlatih rezerv v poedinih glavnih državah. Iz teh podatkov je mogoče pregledno slediti svetovni porazdelitvi zlata v treh dobah bližnje preteklosti: stanje porazdelitve pred vojno, 1913. leta, stanje 1928, ko so se pričeli kazati prvi znaki sedanje gospodarske krize in stanje konec 1931, ko je kriza dosegla skoraj svoj vrhunec.

Porazdelitev zlatih rezerv v teh razdobjih je bila sledeča:

Zedinjene države Amerike: 1913: 1290 — 1928: 3746 — 1931: 4364 milijonov dolarjev.

Anglija: 1913: 165 — 1928: 748 — 1931: 656 milijonov dolarjev.

Francija: 1913: 679 — 1928: 1254 — 1931: 2326 milijonov dolarjev.

Nemčija: 1913: 279 — 1928: 650 — 1931: 310 milijonov dolarjev.

Vse ostale države: 1913: 2500 — 1928: 3621 — 1931: 3606 milijonov dolarjev.

Skupno stanje zlatih rezerv pa je znašalo: 1913: 4933 — 1928: 10.019 — 1931: 11.262 milijonov dolarjev.

Zlasti značilna je pri tej primerjavi zlatih rezerv velika razlika v skupnem stanju svetovnih zlatih rezerv, osobito med 1913 in 1928. Vzrok velikemu povečanju svetovne zlate rezerve v teh razdobjih je pač dejstvo, da je bilo zlato po vojni potegnjeno iz plačilnega prometa, medtem ko je bilo pred vojno v državah z zlato valuto v znatni meri v obtoku. Najznačilnejši v tem pregledu pa je ogromni porast zlate rezerve Zedinjenih držav Amerike in Francije.

Delež Amerike na svetovni zlati rezervi se je povzpел na 38,7%. Anglije na 5,72%, Francije na 20,6%. Nemčije pa na 2,75%. Od celokupne količine svetovnega monetarnega zlata ima torej Amerika skoraj dve petini, Francija eno petino, a ostali dve petini odpadeta na ves ostali svet s sistemom zlate valute. — To dejstvo je vplivalo v glavnem tudi na mišljenje, da je nepravilna porazdelitev zlata izzvala krizo.

Iz področja statistike

Razvoj avtomobilizma. Prvo štetje avtomobilov se je izvršilo 1922. Naštelo se je tedaj na vsem svetu 12.589.000 avtomobilov. Prirastek do 1. januarja 1930 znaša 176%.

Sovjetska Rusija. Ozemlje bivšega ruskega carstva je obsegalo 21.797.725 km; po svetovni vojni in revoluciji pa je država izgubila okoli 3,7% prejšnje površine; odcepile so se namreč Finska, Poljska, Estonska, Letska, Litva in Besarabija. Na preostalem ozemlju je prebivalo 1920: 131.546.000 ljudi. Od celokupnega prebivalstva po štetju 1920 je odpadlo na meščansko prebivalstvo 20.342.000 ali 15,5%, na kmečko pa 111.204.000 odnosno 84,5%.

Uvoz premoga. Statistika naše zunanje trgovine dokazuje, da smo v poslednjih letih kljub bogatim zalogam premoga v naši državi, uvozili raznega premoga: 1923: 307.651 ton za 200.572 tisoč Din, 1925: 515.474 ton za 268.774 tisoč Din, 1929: 663.983 ton za 227.199 tisoč Din. L. 1930 je uvoz nekoliko nazadoval in znašal 583.737 ton za 198.061 tisoč Din.

Prebivalstvo Kitajske: V Kini se je vršil leta 1930 popis prebivalstva. Po statistiki, sloneči na tem popisu, znaša prebivalstvo Kitajske 474.787.000.

Razvoj avtomobilizma na širokih beteniranih cestah povzroča krizo ameriških železnic

Tudi ameriškim železnicam slaba prede: tretjina vlakov je ukinjena, ostali dve tretjini pa vozita često napol prazni. Z vlakom Newyork—Chicago se vozi včasih le 20 do 25 oseb. V spalnih Pullmanovih vagonih sedi po dvoje troje potnikov; izprevodniki ponujajo za polovično ceno več oddelek spalnega voza. A tega ne plača nihče, ker so zgornje postelje itak zmerom prazne.

Izum avtomobila in uvedenie avtobusov je promet silno izpremenil. Prinesel pa je zlasti veliko izboljšanje in

zgraditev novih cest. Zlasti v državi Newyork naglo narašča število novih in moderno urejenih cest, primernih za avtomobile. A tudi druge države v Severni Ameriki hite graditi betonirane široke ceste. Zdaj se vozi, kdor le more, z avtomobilom, ki je tako postal morilec železnice.

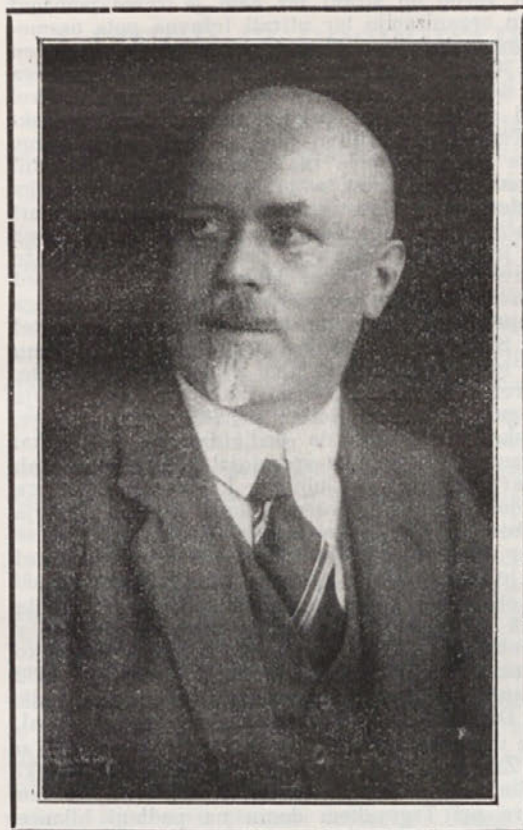
Zedinjene države imajo okoli 120 milijonov prebivalcev in 25 milijonov avtomobilov. Vsaka obitelj ima svoj avto, bogataši tudi svoje avtobuse za daljše vožnje, prav udobno urejene in opremljene. Ta vozila so hitrejša in cenejša kakor vožnja z železnico. Saj velja liter bencina le 2 do 3 Din! Z avtobusom se lahko vozimo po Zedinjenih državah na vse strani. Javni avtobusi imajo izvrstne vozne rede in so zvezane vse proge. Pa se ustavljajo kjerkoli želi potnik, ki lahko jemlje tudi prtljago s seboj. Tako je urejen tudi tovorni promet z avtomobili: pot od Newyorka do New Orleansa je za polovico cenejša, a hitrejša kakor z železnico.

Leta 1929 je bilo železnicam najbolj ugodno, odkar obstoja ta izum. Zato so napravile železnice velike investicije, saj so podjetja računala, da se promet po železnicah še poveča. Kolodvori, njih restavrantni in drugi prostori so se razširili in olepšali do najvišjega razkošja. Nekateri kolodvori so iz rezanega marmorja, imajo zgradbe, hodnike i. dr. pod zemljo. Newyork, Detroit, Buffalo, Chicago, Washington i. dr. imajo čudovito krasne, udobne in ogromne kolodvore.

Zdaj pa se je list obrnil. Evropa, ki v vsem posnema Ameriko, mora paziti, da ne pade v isto jamo, v isto krizo, ki iz nje ni rešitve. V Ameriki ni državnih železnic, nego so železnice last različnih železniških društev. Torej so vse ameriške železnice v privatnih rokah. Od leta 1929 dalje vsem dohodki naglo padajo. Nekatera železniška društva imajo deficit, druga se še iztežka drže, nekatera pa so že propadla. Vedno manj strojev vozi vlake z vedno manjšim številom vozov. In tudi naročila za nove stroje in nove vozove naglo padajo. Za fuzijo železniških društev je že prepozno. Nekatera društva izkušajo dobiti posojilo, ali železnicam in njih delnicam malokdo še zaupa.

Kaj bo z železnicami v Ameriki in — drugje? Zakaj proces je povsod enak. le tam hitrejši, tu počasnejši. Z gospodarsko krizo je zvezana kriza prometa. Tudi pri nas se ukinjajo tovorni in osebni vlaki iz istega razloga. Železnice nazadujejo, avtomobilizem napreduje. Izum ubija izum, en napredek je smrt drugemu.

✠ Ivan Jelačin



Rastel in zrastel je v burji in v viharjih. Pravi naš slovenski self-mademan. Pokazal je kako se dela, ustvarja, vztraja in ne klone, nego doseza uspehe. Bodi nam vzor marljivosti in pridobitne podjetnosti. Njegova življenska pot je bila pot slovenskega gospodarja, ki je pokazal v narodnostno težkih časih, kakor so bili pred vojno in deset in dvajset let preje, da je narodno zaveden slovenski gospodar, narodnjak, kar je bilo težko tedaj, a ni danes. Preko vseh uspehov in neuspehov je šel krepko dalje in je ustvarjal in ustvaril, da izroči nekega dne svojim otrokom...

Pri vsem tem delu pa je bil vedno stanovsko zaveden in delaven trgovec, vse do zadnjega, dokler niso opešale sile. Takih je malo med nami! Tudi v starosti poln živega ognja za idealne in plemenite cilje v stanovski organizaciji, pri kulturnem in

socialnem delu v naših vrstah. In ko naj bi užival v solnčni jeseni sadove svojega plodonosnega življenja v krogu svoje družine, tedaj je zlomilo ta kraški hrast. Bodi mu Bog dober plačnik! Slava njegovemu spominu!

IX. redna odborova seja Trgovskega društva Merkur za Slovenijo

se je vršila v sredo, dne 6. aprila t. l. ob 8. uri zvečer v gremijalni posvetovalnici v Trgovskem domu. Predsednik g. dr. Fran Windischer je ugotovil sklepčnost in otvoril sejo. Pozdravil je navzoče in povedal, da je zapisnik zadnje seje odobren. G. predsednik je nato povzel besedo in rekel: Odkar smo bili zadnjič zbrani, je smrt nemilo posegla v naše vrste. Izgubili smo odlične in zaslužne člane naše organizacije. Pred Veliko nočjo nas je bridko potrla nepričakovana vest, da je v incemstvu v sanatoriju blizu Gradca končal svoje vsebine polno življenje gospod Ivan Jelačin, trgovec in tovarnar v Ljubljani. Blagi pokojnik je stal ob zibelci naše matične organizacije in je bil vso dolgo dobo našega obstoja naš vnet in

zvest prijatelj, zanesljiv svetovalec in dobronik. Visoko je cenil važnost stanovske organizacije, s srcom je sam sodeloval v naši organizaciji in vzgojil tudi svoje sinove v takem duhu. Ob odprtem grobu našega odbornika in častnega člana smo pisali njegovemu najstarejšemu sinu, zborničnemu predsedniku gospodu Ivanu Jelačinu sožalno pismo in rekli: »V globoki žalosti hitimo, da izrekamo Vam, gospod predsednik, in celi spoštovani rodbini Jelačinovi svoje iskreno in srčno sožalje ob prebriski izgubi, ki Vas je zadela s prerano smrtjo visokospoštovanega gospoda Ivana Jelačina, trgovca in tovarnarja v Ljubljani. Odlični pokojnik je bil od prvih začetkov našemu društvu zvest in delaven član. S svojimi izkušenimi sveti nam je stal ob vsaki potrebi verno ob strani ter nam je večje pomagal graditi slovensko trgovsko stanovsko organizacijo ter utirati težavna pota osamosvojitve slovenske trgovine. Odličnemu pokojniku ostane trajno ohranjen hvaležen spomin kot možu, ki je pred skoro 30 leti sprožil misel o ustanovitvi Trgovskega doma v Ljubljani. Sreča mu je bila dana, da je ob kraju svojega življenja doživel uresničenje te skrbno gojene misli pa da je kot predsednik društva Trgovski dom otvoril lepo stavbo v upravičenem plemenitem ponosu. Žalibog že samo kratek čas po otvoritvi »Trgovskega doma« plapolala raz lepo stavbo v pomladni sapi nemiren prapor, žalostno oznanja črno vest o prezgodnji izgubi prvega predsednika. Trgovskemu društvu Merkur za Slovenijo v Ljubljani pomenja smrt blagopokojnega gospoda Ivana Jelačina kar nenadomestljivo izgubo. Najboljšega prijatelja in izkušenelega svetovalca je imelo v odličnem pokojniku, ki ga je že pred mnogimi leti v znak trajne hvaležnosti in srčne zahvalnosti zapisalo med svoje častne člane. Prezaslužnemu možu položimo na prerano krsto venec svežega cvetja v poslednji pozdrav in ohranimo svojemu Ivanu Jelačinu starejšemu svitel spomin velike in udane hvaležnosti. Slava Ivanu Jelačinu starejšemu in lahka mu ljuba gruda slovenska, v katero se mrtev povrne kot njen zvesti sin. Sprejmite, veleceni gospod predsednik, iskreno zagotovilo našega iskrenega spoštovanja in naše udanosti.« Na zadnji poti ga je sprejelo toliko prijateljev in znancev, da se je jasno pokazalo vsestransko spoštovanje do priljubljenega pokojnika. Slava njegovemu spominu! G. predsednik se je nato spominjal v toplih besedah prerane smrti gospoda Lovra Demšarja, trgovca v Ljubljani, ki nam je bil dolga leta zvest član. Nadalje se je spominjal v prisrčnih besedah smrti gospoda Alojzija Zormanja, trgovca v Ljubljani. Odbor je spominke besede slušal stoje in se pridružil klicu g. predsednika ter izrekel umrlim članom trikratni: Slava! G. predsednik je nato poročal, da je bila poslana pismena čestitka gospe Maši Grom, predsednici Kluba Primork, ob njenem jubileju. Družbi »Sladkor« je bila izrečena pismena zahvala za znesek Din 1.000—, poklonjen našemu društvu v počastitev spomina gospoda Ivana Jelačina. — Društveni podpredsednik g. Janko Lozar je podal poročilo posredovalnice in tajništva za čas od 15. februarja 1932 dalje. Poročili sta se vzeli na znanje. — Odbor je sklenil, da je izplačati gđe. M. Z. iz Kočevja nadaljno podporo Din 50—. — G. predsednik je nato poročal, da je sklican občni zbor Trgovskega doma za petek 8. aprila. Podal je poročilo o premoženjskem stanju tega društva. Zastopniki našega društva v društvu Trgovski dom so odborniki gg.: Dr. Fran Windischer, Jos. J. Kavčič, Janko Lozar, Milan Kovač. Pojasnil je finančne razmere pri Trgovskem domu na podlagi bilance tega društva za 31. december 1931. Nameravano je spremeniti pravila in sicer tako, da se Gremiju trgovcev zagotovi večinsko zastopstvo v društvu, dočim se zastopstvo ostalih članov namerava za polovico znižati. Društvo Merkur bo imelo dva zastopnika. Vršil se je živahen razgovor, v katerega so posegli odborniki gg.: Janko Krek, Josip Krek, Franc Kovač, Anton Verbič. Govorniki so se strinjali s tem, da se izpremene društvena pravila na ta način, da dobi večinski položaj Gremij trgovcev v Ljubljani. Na vzpodbudo g. Frana Dolničarja se je vršil živahen razgovor o društvenih prireditvah, osobito o društvenih družabnih večerih in predavanjih. — Po končanem dnevnem redu je zaključil predsednik g. dr. Fran Windischer sejo ob pol 10. uri zvečer. Tajnik

Tvrdba »Sladkor«, d. z o. z. v Ljubljani, je darovala mesto venca na krsto gospoda Ivana Jelačina str., trgovca in tovarnarja v Ljubljani, Din 1.000— v podporni sklad Trgovskega društva Merkur za Slovenijo v Ljubljani. Iskrena hvala!

Gospod Mirko Gruden, ravnatelj Obrtne banke d. d. v Ljubljani, je daroval Din 150— mesto venca na grob gospoda Ivana Jelačina st., trgovca in tovarnarja v Ljubljani, v podporni sklad Trgovskega društva Merkur za Slovenijo v Ljubljani. Iskrena hvala! Blagajnik